

Spor etter fisk, datamaskiner, ord og tid

Thomas Hylland Eriksen

I et par-tre år har jeg skrevet en månedlig spalte i *Magasinet*, Dagbladets lørdagsbilag. Tanken bak spalten er at samfunnsvitere skal bruke sine fagkunnskaper på andre måter enn de er vant til. Ideen er ... glimrende. Sjangeren er mini-essayet. Maksimumslengde er 5000 tegn. Det er vanskeligere å skrive kort enn langt, og jeg bruker nesten alltid like lang tid på å stryke som på å skrive. Her er noen spor. Jeg husker ikke nøyaktig når de stod på trykk, og derfor er listen alfabetisk og ikke kronologisk. Mer kommer når jeg får ryddet i harddiskene mine.

Oktober 2007
THE

Tre postmoderne scener og en fotnote

Hadde det bare ikke vært for... alt jeg ikke fikk gjort.

Jeg vet ikke hvordan det er med dere, men jeg har aldri følelsen av å være ferdig med det jeg skal gjøre. Jeg har en liste hvor jeg krysser ut og tilføyer. Den er som en levende gjærkultur. Jeg har hatt listen siden 1990, og den har aldri tørket ut.

For snart ti år siden skulle mitt universitet effektiviseres. Det eneste man klarte å oppnå, var etableringen av en rekke komiteer som arbeidet målrettet, og sikkert effektivt, med effektivisering.

1.

En gang kjente jeg en student som aldri rakk å komme i gang med studiene. Det var så mye annet han måtte gjøre først. Han måtte skaffe seg hybel, studielån og deltidsjobb. Så måtte han innrede hybelen med bokhylle, seng og skrivebord, noe som er tidkrevende når man har dårlig råd og upraktisk når man til stadighet må på jobb eller trening. Deretter måtte han skaffe seg noen venner han kunne kollokvare med når studiene gikk bra og drikke med når de gikk dårligere. Dette delprosjektet ble vanskeligere enn han hadde trodd. Forbausende mange studenter viste seg å ha venner fra før. Endelig var det nødvendig, innså han, å gå til innkjøp av pensumlitteraturen, få plassert den i en tydelig avgrenset del av bokhyllen, og planlegge de nærmeste månedenes studieprogresjon.

Nå var vår venn imidlertid smertelig klar over at han allerede hadde brukt en del av semesteret på innledende øvelser, forpostfektninger og finkalibrering av sine studieplaner. Flere komplikasjoner oppstod. Da han omsider hadde fått laget en timeplan, oppdaget han at mandagsforelesningen kolliderte med jobben på sykehjemmet og at torsdagsforelesningen kom i konflikt med en squashtime han hadde jobbet lenge med å få reservert.

Studenten gjorde det eneste mulige. Han droppet studiene. Han hadde jo ikke tid til å studere uansett.

2.

Visstnok bruker norsk helsevesen flere titalls prosent av sine budsjetter på informasjonsarbeid. En ekspert bemerket, lakonisk, at tallet burde ha vært en tre-fire prosent eller noe slikt. Alle var enige om dette, men ingen ante hvordan man skulle komme dit.

Min venn studenten skaffet seg etter hvert to deltidsjobber, i tillegg til studielånet, for å kunne reise til Indonesia når det ble kaldt og trist i Skandinavia. Merkelig nok var begge jobbene tilknyttet helsevesenet -- skjønt, så veldig merkelig er det ikke. Helsevesenet har et grenseløst behov for fleksibel arbeidskraft, det er utelukkende budsjettene begrensninger som forhindrer at befolkningen er delt i to jevnstore deler der halvparten jobber i helsevesenet, mens den andre halvparten er pasienter.

En av studentens overordnede var en sykepleier som hadde registrert en underlig utvikling i senere år. På julebordet betrodde hun seg til ham. Tidligere hadde hun tilbrakt mesteparten av arbeidstiden sammen med pasienter. Jobben hennes hadde gått ut på å pleie de syke. Slik var det ikke lenger. Nå kunne det gå dager uten at hun så en eneste pasient. Det var så mange andre oppgaver som var viktigere og som ikke minst hastet mye mer.

3.

Lektoren var alt i alt tilfreds med livet. Riktignok hadde kona forlatt ham for en reklamemann, men det var flere år siden nå, og han hadde forlenget glemt hvordan hun så ut når hun lo. Sønnen studerte et eller annet i Oslo, og det var bra, selv om deltidsjobbingen visstnok tok ganske mye oppmerksomhet bort fra studiene. Selv hadde han en trygg jobb i det offentlige, med akseptabel prestisje og en filologlønn som på en heldig dag kunne konkurrere med en innfødt håndverker.

Han var, som det heter, rimelig fornøyd. Hans eneste kilde til ekte frustrasjon var erkjennelsen av at alt prosjektarbeidet, rapporteringen, reformene og det generelle tidspresset gjorde det umulig å fungere faglig i jobben. Helst skulle de ha brukt et semester bare på spanske konjunktivformer, et helt skoleår på Shakespeares sonetter. Trøsten var at situasjonen ville bli bedre etter neste reform. Det hadde jo politikerne lovet.

* * *

Han kommer hjem fra kontoret, muntert plystrende idet han lukker døren og setter fra seg stresskofferten, men hun ser på ham fra øyekroken og tenker at han har en påtatt og innbitt mine. Kunne han ikke i det minste ha gjort et forsøk på å plystre litt lavere? -- Nå, hva har du gjort på jobben i dag, spør hun, som hun alltid gjør, uten å løfte blikket fra aftenummeret. Vanligvis svarer han ved å mumle noe, med ryggen til, om møter og epost, før han begynner å kutte opp grønnsaker til middagen. I dag, derimot! Han er synlig glad og lettet idet han erklærer at i dag har han brukt over halve arbeidsdagen på å skrive en spalte. Et konkret stykke arbeid. God, gammeldags produksjon.